

Asia: VN/34144/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestää

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

Kuntaliitto pitää tärkeänä varhaisen tuen saatavuuden parantamista ja palveluiden vaikuttavuuden vahvistamista. Ehdotetussa säädöskokonaisuudessa tavoitellaan palvelujen kohdentamista entistä paremmin yksilöllisen tarpeen mukaan digitalisaation ja sähköisten palvelujen avulla. Huomiota on tärkeää kiinnittää siihen, että kaikilla ei ole yhtäläisiä taitoja tai kielellisiä taitoja.

Osa voi jättää myös muista erinäisistä syistä vastaamatta kyselyyn. 18 vuotta täyttäneiden opiskelijoiden osalta tuen tarve pitäisi tulla esille ennakkokyselyssä, jotta terveystarkastus toteutetaan. Vaarana on, että tuen tarve ei tule kaikkien tarvitsevien osalta esille ennakkokyselyssä. On tärkeää huomioida nämä ns. väliinputoajat ja varmistaa, että ehdotettu säädöskokonaisuus ei heikennä heidän mahdollisuuksiaan varhaisen tuen saamiselle. On syytä esimerkiksi pohtia, tulisiko kyselyyn vastaamattomat kutsua terveystarkastukseen.

Lisäksi on huomioitava, että oppivelvollisuus päättyy 18-vuotiaana, mutta maksuton koulutus voi jatkua sen vuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta. Näissä tilanteissa on turvattava myös opiskelijaterveydenhuollon palvelut oppivelvollisille samantasoisina maksuttomuuden päättymiseen asti.

Ehdotetun kokonaisuuden tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamiseksi on vaikeaa kokonaisuudessaan arvioida ja seuranta on tämän vuoksi tärkeää tehdä jatkossa säännöllisesti.

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

-

Muita huomioita kohtaan 3.1:

Kuntaliitolla ei lausuttavaa asiasta

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

-

Muita huomioita kohtaan 3.2:

Kuntaliitolla ei lausuttavaa asiasta

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

-

Muita huomioita kohtaan 3.3:

Kuntaliitolla ei lausuttavaa asiasta

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

-

Muita huomioita kohtaan 3.4:

Kuntaliitolla ei lausuttavaa asiasta

4. Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystarkastuksesta terveydenhuoltolain 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Kyllä

Ehdotetut muokkaukset kohtaan 4:

-

5. Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

Kyllä

6. Yhtenä toimenpiteenä asetusluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

En osaa sanoa

7. Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Onnistunut lainsäädännön toimeenpano edellyttää hyvää yhteistyötä hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä tulee olla tarvittaessa valmius yhteiseen informaatio-ohjaukseen.

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Esitys sisältää toisen asteen opiskelijaterveydenhuoltoon vaikuttavia muutoksia. Asevelvollisten ennakkoterveystarkastukset yhdistettäisiin opiskelijaterveydenhuollon terveystarkastuksiin. Tämä tarkoittaa, että oppivelvollisuusikäisten opiskelijoiden terveystarkastuksiin sisällytetään Puolustusvoimien ennakkoterveystarkastus. Tätä voitaneen pitää lähtökohtaisesti järkevänä uudistuksena päällekkäisyyksien poistamisen ja resurssien järkevämmän kohdentamisen kannalta.

Lisäksi käyttöön otetaan sähköinen terveystarkastus, jota käytetään opiskelijaterveydenhuollossa ja hyödynnetään palveluskelpoisuuden arvioinnissa ennakkoterveystarkastuksessa. Oppivelvollisuusikäisille opiskelijoille terveystarkastus tehdään ensimmäisenä opiskeluvuonna tai toisena opiskeluvuonna sähköisen terveystarkastuksen perusteella. 18 vuotta täyttäneille terveystarkastus tehdään tarpeen mukaan terveystarkastuksen perusteella. Terveyspalvelujen yksilöllistäminen on hyvä asia, mutta herää huoli siitä, saadanko kyselyllä esille todellinen tarve terveystarkastuksille. Kuinka varmistetaan, että terveystarkastukseen vastaamatta jättäneiden tilanne selvitetään ja heidät saadaan tarvittaessa ohjattua palvelujen piiriin? Voiko olla niin, että osa terveystarkastuksista on sellaisia, että ne nimenomaan jätetään tiedostaen tai tiedostamatta tuomatta esiin ennakkokyselyssä? Kuinka varmistetaan kielihäiriöistä kärsivien, esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten ohjautuminen tarkastukseen, jos tarvetta ei osata tuoda esille kyselyssä?

Sinänsä voi olla perusteltua siirtyä ”korkeakoulujen mallin suuntaan” aikuisopiskelijoiden osalta, mutta huolestuttavaa on se, että toisella asteella, erityisesti ammatillisessa koulutuksessa terveydellisiä ja elämänhallinnallisia haasteita on korkeakoulumaailmaa yleisemmin.

Muutoksilla halutaan parantaa terveystarkastusten laatua, kattavuutta ja saavutettavuutta sekä nuorten yhdenvertaisuutta ja tämä on ehdottomasti kannatettava tavoite.

Esityksen 15 §:n mukaan ”hyvinvointialueen on neuvolapalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä varhaiskasvatuksesta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa”. ja lisäksi ”hyvinvointialueen tulee laatia alueellinen neuvolasuunnitelma valtuustokausittain hyvinvointialueen vastuulla olevien neuvolapalvelujen toteuttamiseksi”. Kuntaliitto pitää yhteistyövelvoitetta varhaiskasvatuksen kanssa tässä yhteydessä perusteltuna. Yhteistyön osalta tulisi myös huomioida esiopetuksen kokonaisuus, sillä esiopetuksessa olevat lapset ovat vielä neuvolapalveluiden piirissä. Kuntaliitto ehdottaa, että pykälässä tulisi määritellä, että

neuvolasuunnitelmassa tulee tarkemmin määritellä mainitusta yhteistyöstä ja tältä osin suunnitelman laatimisessa tulisi tehdä yhteistyötä kuntien kanssa.

Kuntaliiton näkemyksen perusteella pidetään toimintatapaa hyvänä, jossa alle kouluikäisen lapsen ja oppilaan laajaan terveystarkastukseen sisällytetään huoltajan kirjallisella suostumuksella varhaiskasvatuksen, koulun opettajan tai luokanvalvojan arvio lapsen tai oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa tai koulussa. Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi - Kuntaliitto korostaa kuitenkin yhteistyön tarpeellisuutta kunnan ja hyvinvointialueen välillä kokonaisuuden toteuttamiseksi.

Lakiesityksen perusteella lapsen ollessa 18 kuukauden ja 4 vuoden ikäinen sisällytetään laajaan terveystarkastukseen vanhempien luvalla myös varhaiskasvatuksen antama arvio. Pohdimme kuitenkin tulisiko tämä määritellä pykälässä vielä selkeämmin koskemaan kyseisiä ikäryhmiä, mikäli lapsi on varhaiskasvatuksessa.

Kunnista on nostettu esille huoli turvallisen lääkehoidon toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa Käytänteiden sopiminen hyvinvointialueiden kanssa on ollut takkuista, joka hankaloittaa turvallisen lääkehoidon toteuttamiseen lapsen osallistuessa varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen. Kunnat kokevat, että nykyistä lääkehoito-oppaan osioita, jotka koskevat varhaiskasvatusta ja kouluja olisi päivitettävä erityisesti vastuiden ja tehtävien osalta. Voimassa olevat ohjeistukset sekä opas ei riittävästi tunnista nykytilaa, jossa kunnat ja hyvinvointialueet ovat erilliset organisaatiot.

Muita huomioita asetusluonnoksista:

-

Jurmu Liisa
Kuntaliitto - Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö